

Scientific journal
PHYSICAL AND MATHEMATICAL EDUCATION
Has been issued since 2013.

ISSN 2413-158X (online)
ISSN 2413-1571 (print)

Науковий журнал
ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНА ОСВІТА
Видається з 2013.

<http://fmo-journal.fizmatsspu.sumy.ua/>

Смолякова І.А., Кізь О.В. Вивчення мотивації успіху та боязні невдач у студентів коледжу // Фізико-математична освіта : науковий журнал. – 2017. – Випуск 4(14). – С. 92-96.

Smolyakova I.A., Kiz O.V. Studying The Motivation For Success And The Fearful Failures Of College Students // Physical and Mathematical Education : scientific journal. – 2017. – Issue 4(14). – P. 92-96.

І.А. Смолякова, О.В. Кізь

Індустріальний коледж ДВНЗ УДХТУ, Україна
irochka.smolyakova@ukr.net, Lesyakiz555@gmail.com

ВИВЧЕННЯ МОТИВАЦІЇ УСПІХУ ТА БОЯЗНІ НЕВДАЧ У СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ

Анотація. У статті подається визначальний компонент організації навчальної діяльності студентів коледжу. Зазначено, що визначальним компонентом організації навчальної діяльності є мотивація. Поштовхом до навчання в рівній мірі можуть стати бажання досягти успіху і страх перед невдачею.

Щоб зміни в ставленні студента до власного «Я» були позитивними, і в процесі його навчання можна було уникнути невдач, що супроводжує досягнення успіху у підлітковому віці, йому треба допомогти пізнати свій внутрішній світ та інших людей, навчити відчувати й аналізувати себе, адекватно оцінювати реальні успіхи і запобігати невдачам.

Автор зазначає, що за даними наукових досліджень, можна стверджувати, що емоційне переживання невдач, помилок, неуспіху студентами має реальне вираження у його стані, у його реагування на всі події, до яких він має відношення, на манеру поведінки в соціумі.

Подається оновлена структура діагностування студентів за різними типами мотивації особистості.

Ключові слова: освітня діяльність, студент коледжу, мотивація, емоційне переживання, успіх, невдача.

Постановка проблеми. Визначальним компонентом організації освітньої діяльності є мотивація, яка може бути внутрішньою або зовнішньою, але завжди є внутрішньою характеристикою особистості як суб'єкта цієї діяльності. Передумовою її успіху є сформованість спонукальної сфери, розвиток якої потребує цілеспрямованого педагогічного впливу.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз останніх досліджень і публікацій. У працях вітчизняних педагогів і психологів сформовано методологічні принципи дослідження проблеми мотивації. Закономірності функціонування мотивації досягнення досліджували Л. Божович, І. Імедадзе, В. Ковальова, О. Леонтєва, А. Маркова, В. Ляудіс, Г. Хесс, Д. Ельконіна, С. С. Занюк, О. М. Павлик, М. Батуріним, Л. Бороздіною, В. Гербачевським, Ю. Орловим, Дж. Аткинсоном, Б. Вайнером, Д. МакКлеландом, Р. Нігардом, Дж. Ніколсом та інших. Праці цих вітчизняних і зарубіжних психологів дозволяють визначити механізм дії мотивації досягнення, форми та методи її актуалізації і розвитку.

Мета статті. Вивчення мотивації успіху та боязні невдач у студентів коледжу, застосовуючи тестовий опитувальник А.А. Реана, який дає змогу діагностувати різні типи мотивації особистості, виявити та оцінити здібності студентів в навчанні.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах підготовка фахівців з високим рівнем професійної компетентності і різнобічним особистісним розвитком, здатних до безперервного самовдосконалення, постійному поповненню і розширенню спектра своїх знань і умінь, тобто здатних вчитися все життя, є однією з центральних завдань сучасної вищої освіти.

Найчастіше психологи відзначають байдуже ставлення студентів до досвіду інших людей, а поради, зауваження і вказівки старших можуть сприйматися як необґрунтоване вторгнення в особисте життя. У студентському віці характерне прагнення до незалежності, самостійності, захоплення новим, однак поряд з

самовпевненістю нерідко виникає невпевненість у своїх можливостях, що може проявитися в розбещеності, недбалості та відсутності мотивації до навчальної діяльності [8].

Навчальною діяльністю називають таку діяльність, яка пов'язана з наданням послуг для здобуття вищої освіти, з видачею відповідного документу.

Навчальна діяльність студентів потребує систематичної перевірки, роль якої важко переоцінити. Адже така перевірка змушує студентів працювати регулярно, сприяє встановленню з ними особистого контакту викладача. Студентом вважається особа, яка в установленому порядку зарахована до вищого навчального закладу та навчається з метою здобуття певних освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівнів [5].

Навчальна мотивація ґрунтується на потребі, яка стимулює пізнавальну активність студента, його готовність до засвоєння знань. Потреба не визначає характеру діяльності, її предмет окреслюється тоді, коли студент починає навчатися.

Мотиваційна (спонукальна) складова навчальної діяльності охоплює пізнавальні потреби, мотиви і сенси навчання. Важливою умовою навчання є наявність пізнавальної потреби і мотиву самовдосконалення, самореалізації та самовираження. Емоційне переживання пізнавальної потреби постає як інтерес [10].

Знання, які студент здобуває у коледжі, можуть бути для нього лише засобом досягнення інших цілей (одержати атестат або диплом, уникнути покарання, заслужити похвалу). У такому разі його спонукають не інтерес, допитливість, прагнення до оволодіння знаннями та вміннями, а захопленість процесом засвоєння знань в результаті навчання. Залежно від очікуваних результатів студенти можуть виявляти такі типи мотивації навчальної діяльності.

Здатність до навчання - система властивостей особистості і діяльності студента, яка характеризує його можливості у засвоєнні навчальної програми (знань, понять, умінь, навичок тощо) [9].

Поштовхом до навчання в рівній мірі можуть стати бажання досягти успіху і страх перед невдачею. Тому, цікаво буде розглянути два важливих типи мотивації - мотивацію успіху та мотивацію страху перед невдачею.

Мотивація успіху, носить позитивний характер. При такій мотивації дії студентів спрямовані на досягнення позитивних результатів. Особистісна активність залежить від потреби в досягненні успіху.

Мотивація страху перед невдачею відноситься до негативної сфери. При даному типі мотивації студент прагне перш за все уникнути осуду та покарання. Очікування неприємних наслідків – ось що визначає його діяльність. Ще нічого не зробивши, студент вже боїться можливого провалу і думає, як його уникнути, а не як досягти успіху [6].

Аналіз численних експериментів, що стосуються цієї проблеми, дозволяє намалювати узагальнений портрет цих двох типів мотивації, орієнтованих, відповідно, на успіх і на невдачу.

Мотивація успіху. Особи цього типу зазвичай активні та ініціативні. Якщо зустрічаються перешкоди - шукають способи їх подолання. Продуктивність діяльності і ступінь її активності в меншій мірі залежать від зовнішнього контролю. Відрізняються наполегливістю в досягненні мети. Схильні планувати своє майбутнє на значні проміжки часу.

Вважають за краще брати на себе середні по труднощам або ж злегка завищені, хоч і здійсненні, зобов'язання. Ставлять перед собою реально досяжні цілі. Якщо ризикують, то виважено. Зазвичай такі якості забезпечують сумарний успіх, істотно відмінний як від незначних досягнень при занижених зобов'язаннях, так і від випадкового везіння при завищених. Схильні до переоцінки своїх невдач в світлі досягнутих успіхів.

Ефект незавершеної дії, в тому, що незавершені дії запам'ятовуються значно краще, ніж завершені.

При виконанні завдань проблемного характеру, а також в умовах дефіциту часу результативність діяльності, як правило, покращується. Схильні до сприйняття і переживання часу як «цілеспрямованого і швидкого», а не безцільно поточного.

Привабливість завдання зростає пропорційно її складності. Особливо це проявляється на прикладі добровільних, а не нав'язаних ззовні зобов'язань. У разі ж невдалого виконання такого «нав'язаного» завдання його привабливість залишається на колишньому рівні.

Мотивація страху перед невдачею. Студенти малоініціативні, уникають відповідальних завдань, вишукують причини відмови від них. Ставлять перед собою невинувато завищені цілі; погано оцінюють свої можливості. В інших випадках, навпаки, вибирають легкі завдання, які не потребують особливих трудових витрат.

При виконанні завдань проблемного характеру, в умовах дефіциту часу результативність діяльності погіршується. Відрізняються, як правило, меншою наполегливістю в досягненні мети (втім, досить часті виключення).

Схильні до сприйняття і переживання часу як «безцільно поточного». Схильні планувати своє майбутнє на менш віддалені проміжки часу.

У разі невдачі при виконанні будь-якого завдання його привабливість, як правило, знижується. Причому це буде відбуватися незалежно від того, «нав'язане» чи завдання ззовні або обране самим

суб'єктом. Хоча в кількісному відношенні зниження привабливості в другому випадку (вибрав сам) може бути менш виражено, ніж в першому (нав'язане іншим).

Якщо говорити про діагностику мотивації успіху і мотивації страху перед невдачею, то найоптимальнішим методом виявляється спостереження, адже у викладача є можливість стежити за поведінкою і діяльністю студента в різних життєвих і навчальних ситуаціях. Крім того, він може піддати свої спостереження над особистістю, діяльністю і поведінкою студента вдумливому і глибокому аналізу.

Існує безліч спеціальних методик, що дозволяють діагностувати різні типи мотивації особистості. Нами було застосовано тестовий опитувальник А.А. Реана [6, с.508-509].

Однією з задач нашого дослідження було збирання загальних даних про студентів за допомогою розробленої анкети.

В анкетуванні взяли участь студенти груп першого курсу, а саме Е-АВ-16-1/9 – 26 чоловік, ЕА-16-1/9 – 24 чоловік, М-Т-ЕП-16-1/9 – 27 чоловік, ОА-16-1/9 – 23 чоловік.

Обробка результатів і критерії оцінки

За кожен збіг відповіді з ключем випробуваному дається 1 бал та підраховується загальна кількість набраних балів.

Якщо кількість набраних балів від 1 до 7, то діагностується мотивація на невдачу (*боязнь невдачі*).

Якщо кількість набраних балів від 14 до 20, то діагностується мотивація на успіх (*надія на успіх*).

Якщо кількість набраних балів від 8 до 13, то слід вважати, що мотиваційний полюс яскраво не виражений. При цьому можна мати на увазі, що якщо кількість балів 8, 9, є певна тенденція мотивації на невдачу, а якщо кількість балів 12, 13, є певна тенденція мотивації на успіх.

Під час обробки результатів була виявлена кількість студентів з *мотивацією на успіх (надією на успіх)*:

- група Е-АВ-16-1/9 – 10 чоловік, що складає 38% від загальної кількості студентів в групі,
- група ЕА-16-1/9 – 7 чоловік, що складає 29% від загальної кількості студентів в групі,
- група М-Т-ЕП-16-1/9 – 8 чоловік, що складає 30% від загальної кількості студентів в групі,
- група ОА-16-1/9 – 7 чоловік, що складає 30% від загальної кількості студентів в групі.

Найвищий показник *мотивації на успіх* в групі Е-АВ-16-1/9 це вказує на активне прагнення студентів як можна частіше перебувати в центрі подій; брати участь у різних видах діяльності, виявляючи до всього інтерес.

Отже, при такій мотивації студент, починаючи справу, має на увазі досягнення чогось позитивного. В основі активності студента лежить надія на успіх і потреба в досягненні успіху. Вони зазвичай впевнені в собі, у своїх силах, відповідальні, ініціативні та активні. Їх відрізняє наполегливість у досягненні мети, цілеспрямованість.

Під час обробки результатів була виявлена кількість студентів з *мотивацією страху перед невдачею (боязнь невдачі)*:

- група Е-АВ-16-1/9 – 10 чоловік, що складає 38% від загальної кількості студентів в групі,
- група ЕА-16-1/9 – 7 чоловік, що складає 29% від загальної кількості студентів в групі,
- група М-Т-ЕП-16-1/9 – 13 чоловік, що складає 48% від загальної кількості студентів в групі,
- група ОА-16-1/9 – 6 чоловік, що складає 26% від загальної кількості студентів в групі.

Найвищий показник *мотивації страху перед невдачею* в групі М-Т-ЕП-16-1/9 це вказує, що студенти виявляють тенденцію спілкуватися з малою кількістю людей, не проявляючи поведінки, спрямованої на пошуки нових контактів. Вони контролюють і впливають на оточуючих, але в той же час активно уникають прийняття рішень та взяття на себе відповідальності. Виявляють до інших свої теплі і дружні почуття, але з великою обережністю і вибірковістю.

При даному типі мотивації активність людини пов'язана з потребою уникнути зриву, осудження, покарання, невдачі. Взагалі, в основі цієї мотивації лежить ідея уникнення і ідея негативних очікувань. Починаючи справу, студент вже заздалегідь боїться можливої невдачі, думає про шляхи уникнення цієї гіпотетичної невдачі, а не про способи досягнення успіху.

Студенти, мотивовані на невдачу, звичайно відрізняються підвищеною тривожністю, низькою впевненістю у своїх силах. Намагаються уникати відповідальних завдань, а при необхідності швидкого вирішення завдань можуть впадати в стан, близький до панічного.

Під час обробки результатів була виявлена кількість студентів з *не вираженою мотивацією*:

- група Е-АВ-16-1/9 – 6 чоловік, що складає 24% від загальної кількості студентів в групі,
- група ЕА-16-1/9 – 10 чоловік, що складає 42% від загальної кількості студентів в групі,
- група М-Т-ЕП-16-1/9 – 6 чоловік, що складає 22% від загальної кількості студентів в групі,
- група ОА-16-1/9 – 10 чоловік, що складає 44% від загальної кількості студентів в групі.

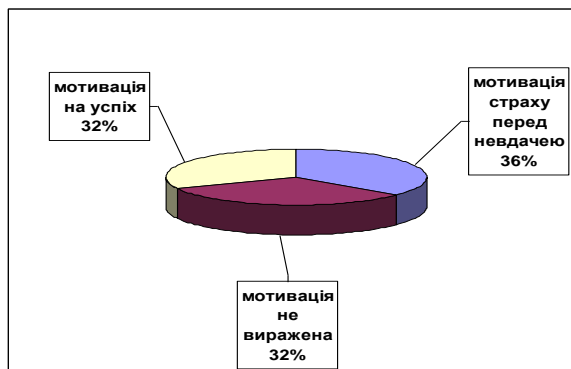
Найвищий показник *студентів з не вираженою мотивацією* в групах ЕА-16-1/9 та ОА-16-1/9 це вказує, що студенти прагнуть до того, щоб оточуючі запрошували їх приймати участь у їхніх справах та докладали зусиль, щоб бути в їх товаристві, навіть у тих випадках, коли вони самі нічого не роблять для цього.

Під час обробки загальних результатів виявлено, що студенти першого курсу діляться на 3 групи (діаграма 1):

- 1 група - 32% першокурсників з вираженою мотивацією на успіх і неможливістю прояву контролю над собою в спілкуванні, але бажанням справити враження на інших..

- 2 група - 32% першокурсників у яких мотивація не виражена, вони в спілкуванні з однолітками поведуться відповідно ситуації, що склалась.

- 3 група - 36% першокурсників з вираженою мотивацією страху перед невдачею, ці студенти вступають в міжособистісні стосунки, але із страхом втратити їх надалі.

Діаграма 1. Загальний показник мотивації на успіх та страху перед невдачею

Висновки. Таким чином нами встановлено, що у студентів з низьким рівнем самооцінки відповідальності проявляється низький рівень розвитку вольових якостей особистості, а це негативно відображається на розвитку особистості підлітка.

Ми прийшли до висновку, що чіткого уявлення про відповідальність у студентів не сформовано. Загальну суть відповідальності вони розуміють недостатньо. Прагнучи до досягнення суспільного й особистісно-значимого результату у відповідальних справах, вони не завжди співвідносять свої бажання й можливості. Тому на студентів необхідно звернути увагу не тільки практичному психологу, але й кураторам та викладачам, а батькам підлітків більше цікавитись життям та справами своїх дітей.

Список використаних джерел

1. Виховна робота в технікумах, коледжах. Випуск 3, 2005. – 207 с.
2. Освіта технікуми, коледжі. Навчально-методичний журнал 1(20), 2008. – 84 с.
3. Освіта технікуми, коледжі. Навчально-методичний журнал 2(12), 2005. – 82 с.
4. Освіта технікуми, коледжі. Навчально-методичний журнал 3,4(13), 2005. – 120 с.
5. Проблеми освіти. Журнал 49, 2006. – 234с.
6. Практикум по возрастной психологи: Учебное пособие/Под ред. Л.А.Головей, Е.Ф. Рибалко. – СПб.: Речь, 2002. – 694 с.
7. Білошицький А.В., Бережна І.Ф. Становлення суб'єктності студентів в освітньому процесі вузу // Педагогіка. – 2006. – № 5. – С. 60-66.
8. Дьяченко М.І., Кандибовіч Л.А. Психологія вищої школи. – Мн.: Підручники і посібники, 2003. – 351 с.
9. Сучасний словник з педагогіки / Укл. Рапацевіч Є.С. – Мн.: «Сучасне слово», 2001. – 928 с.
10. Психологія: за редакцією члена – кореспондента АПН України Трофименко Ю.Л.: Підручник для студентів: К.: Либідь, 2001. – 560 с.

References

1. Educational work in colleges, colleges. Issue 3, 2005. – 207 p.
2. Education colleges, colleges. Educational and methodical journal 1 (20), 2008. – 84 p.
3. Education colleges, colleges. Educational and methodical journal 2 (12), 2009. – 82 p.
4. Education of technical colleges, colleges. Educational and methodological journal 3.4 (13), 2005. – 120 p.
5. Problems of education. Magazine 49, 2006. – 234 p.
6. Workshop on the age of psychologists: Textbook / Ed. L. A. Golovei, E.F. Ribalko. – SPb.: Speech, 2002. –694 p.
7. Biloshitsky AV, Berezhna I.F. Formation of subjectivity of students in the educational process of the university // Pedagogy. – 2006. – No. 5. – P. 60-66.
8. Dyachenko M.I., Kandybovich L.A. Psychology of higher education. – Mn.: Textbooks and manuals, 2003. – 351 p.
9. Modern Dictionary of Pedagogy / UL. Rapacevich Ye.S. – Mn.: "Contemporary Word", 2001. – 928 p.
10. Psychology: edited by Corresponding Member of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine Trofimenko Yu.L.: A textbook for students: K.: Lybid, 2001. – 560 p.

STUDYING THE MOTIVATION FOR SUCCESS AND THE FEARFUL FAILURES OF COLLEGE STUDENTS**I.A.Smolyakova, O.V.Kiz***Industrial College of Dvzn UDKHTU, Ukraine*

Abstract. *The article gives a defining component of the educational activities of College students. Noted that the defining component of the educational activities is motivation. The impetus to learning in equal measure can become a desire to succeed and fear of failure.*

To change the student's attitude to his own I was positive i was in the process of training it was possible to avoid failure that accompanies success in adolescence, he needs help to know their inner world and other people, to learn to feel and analyze myself, to adequately assess the real success i to prevent failures.

The author notes that according to scientific studies, it can be argued that emotional experience failures, errors, failure of students has real expression in his condition, his response to all of the events to which it relates, in the manner of behavior in society.

Served updated structure diagnostics of students on various types of motivation of the individual.

Keywords: *educational activity, college student, motivation, emotion, experience, bad luck.*